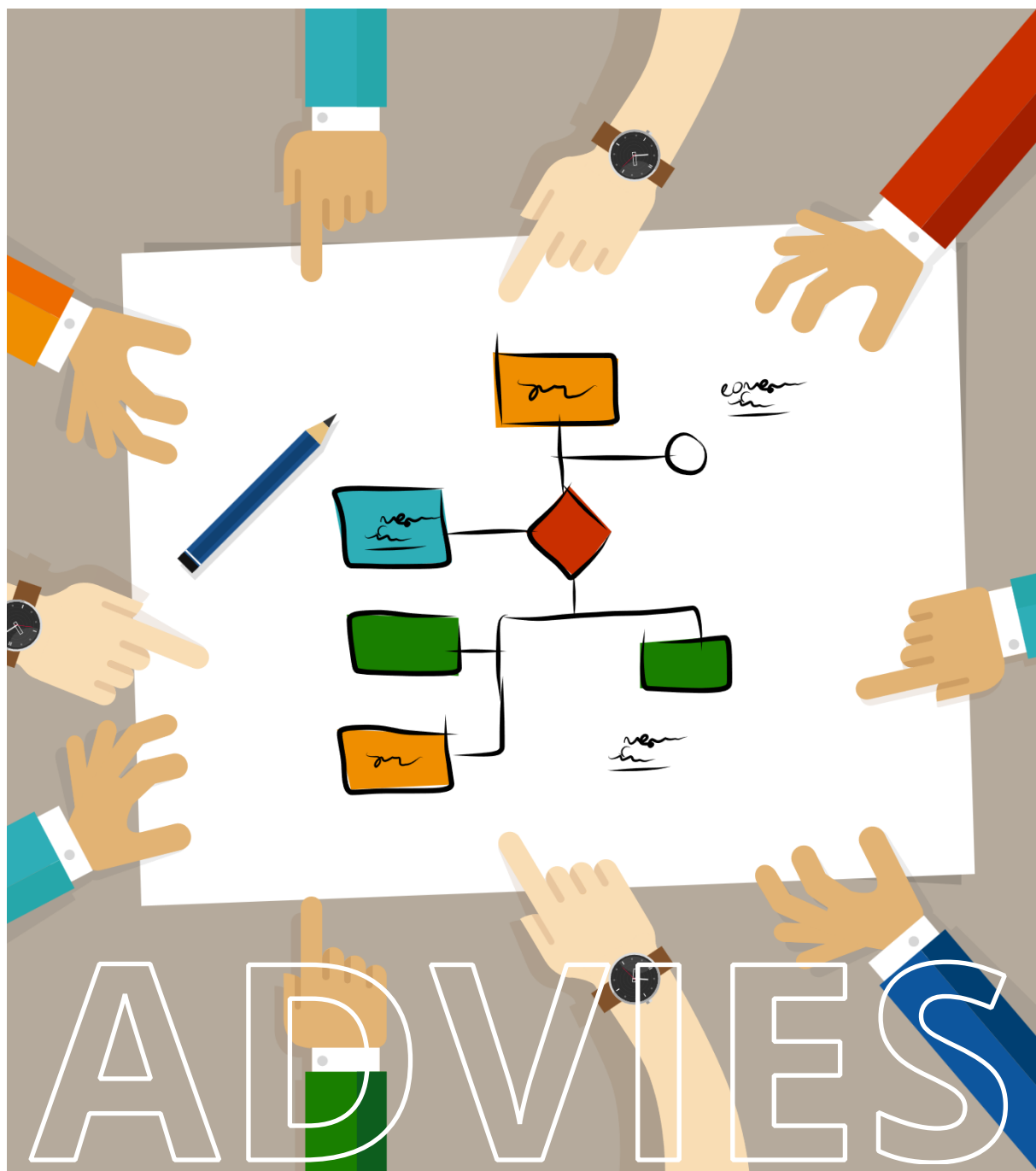

CONCEPTNOTA “NAAR EEN VERNIEUWD, GEÏNTEGREERD ZORG- EN ONDERSTEUNINGSBELEID VOOR PERSONEN MET EEN HANDICAP”

Vlaamse Raad WVG
Welzijn • Volksgezondheid • Gezin

Advies van de Vlaamse Raad voor Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, Wetstraat 34-36, 1040 Brussel

W www.vlaamseraadwvg.be – T +32 2 209 01 11 – E info@vlaamseraadwvg.be

Advies	Procesadvies op eigen initiatief over de conceptnota “naar een vernieuwd, geïntegreerd zorg- en ondersteuningsbeleid voor personen met een handicap”
Decretale opdracht	adviesfunctie
Goedkeuring	Sectorale kamer VSB en Personen met een handicap op 13 november 2025
Contactpersoon	Annemie Nys anys@serv.be

Inhoud

Algemene bemerkingen bij het opzet van het hervormingstraject	5
1.1 Breedte van de hervorming en rol van de Vlaamse Raad WVG	6
1.2 Overkoepeling, coherentie en regie	6
1.3 Betrokkenheid van partners, actoren en gebruikers	6
1.4 Tempo versus zorgvuldigheid	7
1.5 Transparantie	7
1.6 Uitvoerbaarheid van de hervorming	8
1.7 Analyse , onderbouwing en monitoring	8
Conclusie	9

Advies

Situering

De Vlaamse regering heeft in mei 2025 de conceptnota *“naar een vernieuwd, geïntegreerd zorg- en ondersteuningsbeleid voor personen met een handicap”* goedgekeurd. Vijftien jaar na het Perspectiefplan 2020 en tien jaar na de invoering van de persoonsvolgende financiering is het duidelijk dat bijkomende hervormingen nodig zijn om de groeiende uitdagingen aan te pakken. Wachtelijsten blijven groeien, ongelijkheden houden aan en het landschap blijft complex.

De nota tekent een kader richting 2040 met als ambitie *“een kwaliteitsvol leven voor iedere persoon met een handicap in een open en toegankelijke samenleving”*. De regering stelt dat het VN-Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap, en in het bijzonder artikel 19, vertrekpunt en toetssteen is.

Kern van de hervorming is een driedeling in zorgniveaus, gecombineerd met ingrepen in toeleiding, wachtlijstbeheer, erkenning/vergunningen, rol van bijstandsorganisaties, harmonisatie minder- en meerderjarigen en één aanspreekpunt handicap. Er zijn (nog) geen duidelijke budgettaire engagementen, wel een strak tijdspad tot 2028.

Algemene bemerkingen bij het opzet van het hervormingstraject

De Vlaamse Regering heeft met de conceptnota *“Naar een vernieuwd, geïntegreerd zorg- en ondersteuningsbeleid voor personen met een handicap”* een belangrijk hervormingstraject opgestart. De Vlaamse Raad WVG onderschrijft de noodzaak om het beleid en ondersteuningslandschap grondig te herzien, met het oog op meer samenhang, transparantie en kwaliteit van leven.

Het huidige ondersteuningslandschap botst op zijn grenzen, en het is positief dat de Vlaamse Regering de ambitie toont om daar iets aan te doen. Net daarom is het belangrijk om dit traject van bij de start zorgvuldig en transparant te organiseren. Het zou bijzonder jammer zijn als deze kans op vernieuwing verloren gaat omdat er geen voldoende breed draagvlak wordt opgebouwd. Een weloverwogen, data-gestuurd, transparant en betekenisvol participatief traject is de enige manier om ervoor te zorgen dat de noodzakelijke veranderingen ook werkelijk kunnen landen.

Tegelijk stelt de raad vast dat de wijze waarop het traject momenteel wordt voorbereid fundamentele vragen oproept. Gezien de keuzes die nu gemaakt worden, bepalend zullen zijn voor de verdere hervorming, acht de raad het noodzakelijk om eerst een aantal procesmatige en randvoorwaardelijke elementen te duiden. Het zijn deze elementen die de raad in dit advies zal uitwerken.

De scope beperkt zich daarom (voorlopig) tot de manier waarop het hervormingsproces wordt opgezet en de voorwaarden die volgens de raad vervuld moeten zijn. De inhoudelijke hervormingslijnen uit de conceptnota zullen in een volgende fase verder worden geadviseerd, maar de raad acht het belangrijk om dit procesmatige signaal nu al duidelijk te geven. Het advies focust dus op transparantie, regie, betekenisvolle betrokkenheid en onderbouwing als basis voor een geloofwaardig en gedragen vervolgtraject.

1.1 Breedte van de hervorming en rol van de Vlaamse Raad WVG

De conceptnota schetst een zeer brede hervorming die ingrijpt op meerdere domeinen: toeleiding, financiering, wachtlijstbeheer, aansluiting minder- en meerderjarigen, samenwerking met reguliere zorg, Het is net omdat deze hervorming zo strategisch en sectoroverstijgend is, dat de Vlaamse Raad WVG hierin een tijdige, officiële en structurele plaats had moeten krijgen.

Een tijdige en structurele betrokkenheid van de raad bij de strategische keuzes – en waar zinvol ook bij de verdere uitwerking – is een voorwaarde om duurzaam vooruitgang te boeken. Door de raad van bij de start te betrekken, kunnen voorstellen beter voorbereid worden, ontstaat meer draagvlak en kan het hervormingsproces nadien sneller en vlotter verlopen. De Vlaamse Raad WVG is bovendien hét forum bij uitstek om de stem van het brede veld en de gebruikers te bundelen en constructief mee te denken met kabinet en administratie. Door haar intersectorale samenstelling en brede expertise biedt de raad het noodzakelijke brede forum om sectoroverstijgende vraagstukken te bespreken en zo bij te dragen aan een samenhangend beleid.

1.2 Overkoepeling, coherentie en regie

Gezien de breedte en complexiteit van dit hervormingstraject is een overkoepelende regie onmisbaar. De raad stelt met bezorgdheid vast dat de huidige hervorming niet (duidelijk) gekoppeld is aan een overkoepelende GIZO-visie (Geïntegreerde Zorg en Ondersteuning), hoewel dit de logische kapstok zou moeten zijn voor elk toekomstgericht zorgbeleid.

De expertwerkgroepen worden nu als eerste bouwstenen opgestart, maar lijken te vertrekken vanuit een (exclusieve) sectorale logica. Zo dreigen ze eerder de bestaande kokers te bestendigen dan een geïntegreerde aanpak te ondersteunen. Deze manier van werken creëert een vacuüm in regie en samenhang. Volgens de raad moet deze hervorming ingebed worden in een coherent en duurzaam proces, waarbij GIZO de verbindende visie moet bieden tussen verschillende doelgroepen, levensfases, sectoren en beleidsdomeinen.

De raad vraagt verduidelijking over wie en op welk niveau de samenhang wordt bewaakt tussen o.a. dit traject, het Perspectiefplan 2040 en andere initiatieven zoals Toekomstzorg. Een goede regie en afstemming zijn essentieel om te vermijden dat parallelle trajecten elkaar doorkruisen of dat het beleid aan samenhang en draagvlak inboet.

1.3 Betrokkenheid van partners, actoren en gebruikers

De nota beoogt een geïntegreerde hervorming, maar de raad stelt vast dat niet alle relevante actoren vandaag structureel betrokken zijn, zelfs niet binnen de sector van personen met en beperking.. Een geïntegreerde aanpak veronderstelt juist dat alle betrokken actoren tijdig mee aan tafel zitten – van de volledige VAPH-sector over mantel- en informele zorg tot reguliere zorg en ondersteuning. Daarnaast dienen ook onderwijs, lokaal sociaal beleid, jeugdhulp, geestelijke

gezondheidszorg, federale partners, initiatiefnemers in zorg en ondersteuning¹, werknemers, structureel betrokken worden. En uiteraard moeten ook de mensen om wie het beleid draait, personen met een handicap, actief worden betrokken. Brede, vroege en betekenisvolle betrokkenheid is cruciaal voor draagvlak en uitvoerbaarheid.

Vandaag worden expertwerkgroepen samengesteld zonder heldere communicatie over hun mandaat, samenstelling of besluitvormingswijze. De raad wijst erop dat dit niet enkel een sectorale hervorming betreft, maar een traject dat raakt aan de hele keten van zorg en ondersteuning. De expertise en belangen van gebruikers, reguliere diensten, initiatiefnemers in zorg en ondersteuning, werknemers,... moeten structureel in het proces ingebouwd worden. Zonder die brede inbreng dreigt de hervorming geen maatschappelijk draagvlak te krijgen.

De beslissingen die vandaag genomen worden, bepalen mee de richting en mogelijkheden van al deze actoren voor de komende jaren. Beleidsvorming van deze orde kan niet in besloten kring gebeuren.

1.4 Tempo versus zorgvuldigheid

De raad ziet de ambitie en het tempo waarmee het hervormingstraject wordt opgezet, maar benadrukt dat zorgvuldigheid een even belangrijke voorwaarde is voor succes. Nog niet alle relevante actoren zijn betrokken, terwijl de eerste, cruciale, stappen van deze hervorming al volop lopende zijn. Dat verhoogt het risico dat beslissingen onvoldoende voorbereid of gedragen zijn en dat specifieke aspecten en effecten onvoldoende ingeschat worden.

De raad vraagt daarom dat grote tussentijdse hervormingen pas worden uitgerold nadat procedures, verantwoordelijkheden en overgangsmaatregelen volledig zijn uitgewerkt, getest en geëvalueerd in overleg met betrokken partners. Zonder participatieve voorbereiding dreigt de snelheid de kwaliteit te verdringen.

1.5 Transparantie

De raad vraagt niet alleen duidelijkheid over wie mee aan tafel zit, maar ook over hoe en welke beslissingen tot stand komen. Fundamentele keuzes worden momenteel niet enkel voorbereid, maar deels ook al genomen, zonder duidelijkheid over de spelregels, samenstelling en rapportering van de expertwerkgroepen. Ook het verloop van het adviestraject rond de conceptnota en de selectie van experts zijn onvoldoende helder gecommuniceerd.

Dat gebrek aan transparantie is onverenigbaar met het belang van dit traject. De hervorming raakt de rechten en perspectieven van duizenden personen met een handicap en een

¹ Met initiatiefnemers in zorg en ondersteuning bedoelen we alle verschillende actoren die op het terrein een aanbod ontwikkelen voor het bieden van zorg en ondersteuning. Het gaat zowel om sociale ondernemers, om ondernemers uit de for profit sector, organisaties van vrijwilligers en mantelzorgers, als om de publieke voorzieningen. Het kan gaan om voorzieningen of organisaties, maar ook om individuele verstrekkers van zorg en ondersteuning (zelfstandige professionals).

vermoeden van handicap, maar ook van het hele zorg- en ondersteuningslandschap. Dit vraagt volledige openheid over proces, methodiek en besluitvorming.

Openheid over het proces is noodzakelijk om vertrouwen en draagvlak te creëren voor een hervorming van deze omvang.

1.6 Uitvoerbaarheid van de hervorming

De raad stelt vast dat de conceptnota weinig duidelijkheid biedt over de uitvoerbaarheid van de voorgestelde hervorming. Die hangt af van enkele cruciale voorwaarden – voldoende personeelscapaciteit, werkbaarheid in de zorg- en ondersteuningssector, duidelijke budgettaire perspectieven, ... – die vandaag onvoldoende zijn uitgeklaard. De nota benoemt deze knelpunten wel, maar werkt geen oplossingen uit.

Bijkomende zorg en ondersteuning vergen bijkomende mensen. Zonder een actieplan rond aantrekkelijk en duurzaam werk dreigt de hervorming te botsen op de grenzen van de beschikbare personeelscapaciteit. De raad roept op om parallel aan de hervorming te investeren in maatregelen die de instroom, het behoud en de werkbaarheid in de sector versterken. De raad benadrukt echter dat de problematiek van de **personeelsschaarste** een bredere visie en een ruim pallet van maatregelen vergt.

Daarnaast ontbreekt ook duidelijkheid over de **budgettaire randvoorwaarden**. Er is wel informatie bekend over het uitbreidingsbeleid dat bij de start van deze legislatuur werd vastgelegd, maar dat blijft nog te weinig concreet en is niet rechtstreeks gekoppeld aan de voorliggende conceptnota. De conceptnota bevat dus geen budgettaire engagementen, terwijl tegelijk grote systeemwijzigingen worden voorzien. Zonder vroegtijdige impactinschattingen dreigt budget-schaarste de hervormingskeuzes de facto te sturen.

Zonder een realistische onderbouw op vlak van middelen, mensen en organisatie, dreigt deze hervorming te blijven steken in goede intenties.

1.7 Analyse , onderbouwing en monitoring

Een hervorming van deze omvang vereist een duidelijke, goed onderbouwde analyse van de evolutie in vraag, aanbod en middelen binnen het ondersteuningsbeleid voor personen met een handicap. De raad stelt vast dat de conceptnota onvoldoende duidelijk maakt waarop de voorgestelde hervorming steunt. Hoewel er binnen het ondersteuningsbeleid voor personen met een handicap een grote hoeveelheid data en analyses beschikbaar is, wordt in de nota niet aangetoond hoe deze informatie wordt gebruikt om de hervormingskeuzes te onderbouwen. De koppeling tussen beschikbare cijfers en de gemaakte keuzes ontbreekt, waardoor onduidelijk blijft of de voorgestelde hervorming financieel, organisatorisch en inhoudelijk haalbaar is.

De raad vraagt daarom een duidelijke onderbouwing van de keuzes in de conceptnota, op basis van de beschikbare gegevens, of, waar nodig, op bijkomend te verzamelen data. Daarbij is het belangrijk te verduidelijken van welke uitgangspunten en verwachtingen men uitgaat bij de

voorgestelde richting, en welke impact die keuzes hebben op andere doelgroepen en op het bredere aanbod binnen de zorg- en ondersteuningssector. Ook transparantie over de methodiek – hoe de gebruikte cijfers en indicatoren zijn opgebouwd, verwerkt en vertaald naar beleidskeuzes – is hierbij cruciaal.

Een hervorming van deze omvang vraagt ook een degelijk plan voor opvolging en evaluatie. Dat houdt minstens een nulmeting en herhaalde metingen in, aangevuld met bevestigingen bij personen met een handicap en hun mantelzorgers. Daarbij hoort ook een impactanalyse, die toelaat om zowel de verwachte effecten als eventuele neveneffecten systematisch op te volgen. De raad pleit ervoor om dit structureel te verankeren binnen een onderzoeks- en expertisekader, zoals het Steunpunt Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, zodat objectief kan worden nagegaan in welke mate de hervorming haar doelstellingen bereikt.

Conclusie

De Vlaamse Raad WVG erkent de nood aan hervorming en wil daaraan constructief meewerken. Maar de raad stelt met klem dat de hervorming alleen kans op slagen heeft als ze gedragen wordt, transparant verloopt en ingebed wordt in een coherent geheel. Het huidige proces voldoet daar niet aan, en zonder die fundamenteën zal deze hervorming niet kunnen landen. Om zich duurzaam te kunnen verankeren, moet de hervorming voldoen aan volgende structurele voorwaarden:

- de Vlaamse Regering moet het hervormingstraject structureel verankeren binnen een overkoepelende GIZO-visie, met een duidelijke regie die samenhang, afstemming en intersectorale betrokkenheid waarborgt.
- alle relevante actoren moeten actief en betekenisvol worden betrokken;
- de uitvoerbaarheid van de hervorming moet realistisch ingeschat en onderbouwd worden met data, zodat de voorgestelde hervormingen haalbaar zijn in termen van middelen, mensen en organisatie;
- er moet duidelijke, toegankelijke informatie zijn over de inhoud, samenstelling en voortgang van de expertgroepen.

Een hervorming zonder gedeelde visie en transparantie is als een huis zonder grondplan. De raad vraagt met aandrang dat dit vacuüm wordt ingevuld voordat verdere beslissingen genomen worden.